

Dávid Natália¹

Az Európai Unió Bíróságának a C-611/18. P. sz. *Pirelli & C. SpA* kontra Európai Bizottság ügyben hozott ítélete, különös tekintettel a meghatározó befolyás tényleges gyakorlásának vélelmére

The judgment of the Court of Justice of the European Union in Case C-611/18 P. *Pirelli & C. SpA v European Commission*, with special regard to the presumption of the actual exercise of a decisive influence

Abstract

In presenting one of the recently closed cases of the Power Cables cases, namely the case C-611/18. Pirelli & C. SpA v European Commission, the present study examines the position taken by the CJEU in connection with the parent-subsidiary relationship as to the conditions under which the presumption of a decisive influence of a parent company over its subsidiary can be applied. It should be noted that the application of rebuttable presumption of decisive influence relating to the parental liability doctrine does not constitute a consistent case law, but the judgment in the present case may provide guidance to the legal practitioners in deciding in which cases the liability of a parent company can be established.

Tárgyszavak: meghatározó befolyás tényleges gyakorlásának vélelme, sortartási kedvezmény, arányosság elve, egyenlő bánásmód, föld és tenger alatti elektromos kábelek, leányvállalat

Keywords: presumption of the effective exercise of a decisive influence, benefit of discussion, principle of proportionality, equal treatment, high voltage submarine and underground power cables, subsidiary

1. Bevezetés

A kartelljog területén jellemzően vitatott kérdésként merült fel – különösen a vállalkozások közötti kusza szervezeti és gazdasági viszonyok miatt –, hogy az anyavállalat-leányvállalati kapcsolatot tekintve a vállalkozások milyen feltételek mellett vonhatók felelősségre a versenyjogi jogsértésért. A vállalkozások ilyen jellegű viszonyában az anyavállalat felelősségre vonását számos funkcionális szempont indokolja. Egyrészt szerepet játszik az elrettentést szolgáló magasabb összegű bírság kiszabásának a lehetősége, tekintettel az anyavállalat feltételezhetően nagyobb forgalmára, másrészt a leányvállalatok magatartása feletti vezetésben való részvételük.

Viszonylag egyszerűen kezelendő az az eset, amikor a vállalat maga követi el a jogsértést, azonban a felelősség kérdésének megítélését bonyolítja, ha csupán leányvállalata vett részt a jogsértés elkövetésében. Ilyen esetekben a felelősség megállapításához kiindulópontként annak meghatározása szolgál, hogy a leányvállalat függetlenül járt-e el vagy egy gazdasági egység részeként csupán az anyavállalata utasításait követte. Az előbbi esetben a leányvállalat kizárólag felelősséggel tartozik, míg az utóbbi esetben a leányvállalat versenyellenes magatartása az anyavállalatának is felróható.²

A kialakult ítélkezési gyakorlat ugyan egyfajta iránymutatásul szolgált az anya- és leányvállalata viszonyát jellemző felelősségi kérdésekben, mindazonáltal a Bíróság által az AKZO Nobel csoport

¹ Vizsgáló, Gazdasági Versenyhivatal – Nemzetközi Iroda.

² C-65/02. P. és C-73/02. P. sz. egyesített ügyekben, 66. bekezdés, <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=60593&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=10661611>.

ügyében hozott ítéletében³ foglaltakkal került rögzítésre – a meghatározó befolyás kritériumának használatával – az anyavállalatként fennálló felelősség véelme. Ennek értelmében az abban az esetben, ha az anyavállalat 100%-os részesedéssel rendelkezik a leányvállalatot illetően a meghatározó befolyás megdönthető véelme alapján az anyavállalat felelősségre vonható a leányvállalata által elkövetett jogsértésért.

Tekintettel arra, hogy a jelen tanulmányban ismertetésre kerülő ügyben az ítélet meghozatalára a közelmúltban került sor, a Bíróság által képviselt álláspont alapján megállapíthatóvá válik, hogy a vonatkozó ítélkezési gyakorlat mennyiben mutatkozik következetesnek a meghatározó befolyás véelmének alkalmazásában.

A vizsgált ügyben az Európai Bizottság („Bizottság”) 2014. április 2-ai határozatában⁴ megállapította, hogy a Pirelli & C. SpA („Pirelli”) további 25 vállalattal együtt az Európai Unió működéséről szóló szerződés („EUMSZ”) 101. cikkének és az EGT-megállapodás⁵ 53. cikkének egységes és folytatolagos megsértésével különböző időszakokban egy 10 évig működő kartellben vett részt a föld és tenger alatti erősáramú kábelek ágazatán belül, amelyre tekintettel a kábeltársaságokra összesen 301,6 millió euró bírságot szabott ki. A bizottsági határozattal szemben valamennyi fél keresettel élt, jelen esetben azonban a tanulmány kizárólag

a Pirelli által lefolytatott eljárást veszi górcső alá, különös figyelemmel a ténylegesen meghatározó befolyás gyakorlásának véelmével és a leányvállalatok jogsértő magatartásának anyavállalatoknak való betudhatóságával kapcsolatos érvekre és ellenérvekre.

2. A jogvita előzményei

A Bizottság előzetes megállapításai szerint az európai és az ázsiai vállalkozások kartellmegállapodások keretében rögzítették, hogy a legalább 110 kV feszültségű föld alatti erősáramú kábelek és a legalább 33 kV feszültségű tenger alatti elektromos kábelek típusaira vonatkozóan,⁶ ideértve az azok értékesítéséhez kapcsolódó kiegészítő felszereléseket, berendezéseket és szolgáltatásokat is,⁷ nem versenyeznek egymás hazai területein.⁸ Az európai beszállítók⁹ továbbá megállapodtak a területek és az ügyfelek felosztásáról az EGT-n belüli projektjeik vonatkozásában.¹⁰

A jogsértő vállalatokra kiszabott bírság összegének meghatározására a *bírságokról szóló 2006. évi iránymutatás*¹¹ szolgáltatott módszertant,¹² amely értelmében a bírság alapösszege a változó összegből¹³ és egy további összegből („belépési díj”)¹⁴ került kiszámításra.¹⁵ Attól függően, hogy az érintett vállalkozások jogsértésben való részvétele mennyire bizonyult aktívnek, valamint hogy mely kar-

³ Az Elsőfokú Bíróság (második tanács) T112/05. sz. ügyben 2007. december 12-én hozott ítélete, ECLI:EU:T:2007:381.

⁴ A Bizottság határozata, AT. 39610. sz. ügy (Erősáramú kábelek), C (2014) 2139. final.

⁵ Az Európai Gazdasági Térségről szóló, 1992. május 2-i megállapodás, HL L 1., 1994. 1. 3., 3–522.

⁶ Az érintett szektort illetően a tipikusan villamos energia szállítására és elosztására használt nagy, illetve igen nagy feszültségű elektromos kábelek piaca rendkívül specializált és korlátozott. A föld alatti kábeleket többnyire az erőművek, alállomások és transzformátorok közötti föld alatti villamos energia átviteléhez, míg a tenger alatti elektromos kábeleket általában a tenger alatti villamosenergia-átvitelre és a szél erőművek földi villamoshálózatokhoz történő csatlakoztatására használják. A fogyasztók tekintetében az elektromos kábeleket jellemzően a nagy országos hálózatüzemeltetők és más villamosenergia-ipari vállalkozások részére értékesítik.

⁷ A Bizottság határozata 2014/C 319/06, CELEX: 52014XC0917(01) (13) és (973) bekezdések.

⁸ Két kartellkonfiguráció jellemezte a jogsértő vállalatok magatartását, amelyek közül az egyik, a „A/R kartellkonfiguráció”, amelynek tagjai megállapodtak egymással, hogy a japán és koreai gyártók tartózkodnak a versenytől az európai piacokon, míg az európai gyártók távol maradnak Japántól és Koreától. Emellett kvótamegállapodást alkalmaztak.

⁹ A kartellkonfiguráció másik formája az „európai kartellkonfiguráció”.

¹⁰ A Bizottság határozata, AT. 39610. sz. ügy (Erősáramú kábelek), C(2014) 2139. final 5. bekezdés.

¹¹ Iránymutatás az 1/2003/EK rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról (2006/C 210/02).

¹² Tekintettel arra, hogy bizonyos vállalkozások EGT-n belüli jogsértő magatartása nem bizonyult kellőképpen súlyosnak, a Bizottság a bírság kiszabása során az iránymutatás 18. cikkét alkalmazva állapította meg a bírság alapösszegét.

¹³ A változó összeg a forgalom értékének és a vállalkozásnak a jogsértésben való részvétel időtartamának (az eltöltött évek számának) a szorzatából adódik össze.

¹⁴ A belépési díjat a jogsértés tárgyát képező termékértékesítések és szolgáltatások teljes értékének arányában kell kiszámítani az adott évben.

¹⁵ A Bizottság határozata, AT. 39610. sz. ügy (Erősáramú kábelek), C(2014) 2139. final 962. bekezdés.

tellkonfigurációban vettek részt, a Bizottság enyhítő körülményeket is figyelembe vett. E besorolási különbség eredményeként a bírság alapösszege általában 5-10%-kal csökkent, amelyre azonban a Pirelli esetében, tekintettel arra, hogy a kartell „kemény magjához” tartozott, nem került sor.¹⁶

2.1. A Bizottság határozata

A tárgybeli jogvita felperese, a Pirelli, korábban Pirelli SpA néven működő,¹⁷ milánói székhelyű olasz társaság, amely 1999. február 18. és 2005. július 28. között az említett erősáramú kábelek ágazatában aktívan tevékenykedő és a jogsértésben részt vevő Pirelli Cavi e Sistemi SpA („PirelliCS”), majd a Pirelli Cavi e Sistemi Energia SpA¹⁸ („PirelliCSE”) anyavállalata volt.¹⁹ 2005. július 28-án a Pirelli eladta részesedését a PirelliCSE-ben az amerikai GSCP Athena Energia Srl-nek, a Goldman Sachs Group Inc. („Goldman Sachs”) közvetett leányvállalatának.²⁰ Az eladást követően a PirelliCSE átnevezésre került, és mint Prysmian Cavi e Sistemi Srl folytatta a tevékenységét („PrysmianCS”), amely jelenleg a Prysmian S.p.A. vezetése alatt álló Prysmian csoport része.²¹

A bizottsági határozat az olasz társaság felelőségét arra a megdönthető vélelemre alapozva állapította meg, hogy anyavállalatként a PirelliCS-ben, illetve ezt követően annak jogutód vállalkozásában közel 100%-os tulajdonosi részesedéssel rendelkezett, ilyen módon pedig a leányvállalatainak többségi tulajdonosaként meghatározó befolyást gyakorolt azok felett. A meghatározó befolyás tényleges gyakorlásának megléte abban az esetben állapítható meg, ha egy anyavállalat közvetve vagy közvetlenül, az uniós versenyszabályokat sértő leányvállalatának teljes vagy csaknem teljes tőkéjével rendelkezik, ezáltal döntő mértékben jelen van leányvállalata gazdasági döntéseinek meghozatalá-

ban és annak magatartásai során. A Pirellinek a leányvállalatai által elkövetett jogsértésekért fennálló egyetemleges felelőségének megállapítását e döntő befolyás megléte feltételezte.

A Bizottság azon az állásponton volt, hogy a Pirellinek nem sikerült bizonyítania, hogy a PirelliCSE olyan üzletpolitikát követett volna, amely nem feltételez az anyavállalattal fennálló gazdasági egységet. Ennélfogva tehát a felperesnek nem sikerült cáfolnia a leányvállalat által elkövetett versenyjogi jogsértésekért fennálló felelőségének a véelmét.

A Bizottság mindezekre tekintettel megállapította a Pirelli anyavállalatkénti felelőségét annak korábbi leányvállalatainak az 1999. február 18. és 2005. július 28. közötti időszakban folytatott versenyellenes magatartásáért és a vállalatra jogutódjával, a Prysmian Cavi e Sistemi S.r.l.-l el egyetemlegesen 67 310 000 euró összegű bírság megfizetését állapította meg.²²

Az olasz társaság a bizottsági határozat rá vonatkozó részének megsemmisítésére, valamint a vele szemben kiszabott bírság összegének csökkentésére irányuló keresetlevelet nyújtott be a Törvényszékhez 2014. június 17-én.²³ A Törvényszék a keresetet teljes egészében elutasította.²⁴

3. A Törvényszék előtti eljárás

Keresetében a felperes azt kérte a Törvényszéktől, hogy korlátlan joghatóságát gyakorolva rendeljen el sortartási kedvezményt a javára és ilyen módon kötelezze a Bizottságot, hogy a bírság megfizetését mindenekelőtt a PrysmianCS-től követelje, és csak másodlagosan forduljon a felpereshez, abban az esetben, ha az esedékes összeg behajtása az előzőtől nem lehetséges.²⁵

A megtámadott bizottsági határozat megsemmisítése iránti keresetében a Pirelli hat jogalapra

¹⁶ A Törvényszék 2018. július 12-ei ítélete a T-441/14. sz. ügyben, ECLI:EU:T:2018:453, 270. bekezdés.

¹⁷ A Pirelli SpA 2003. augusztus 4-től kezdődően Pirelli & C. S.p.A.-ként folytatta a tevékenységét.

¹⁸ A PirelliCS 2001. november 27-étől két szektorra vált szét, és ettől kezdve az üzletágban folytatott tevékenységeket a jogi és gazdasági értelemben vett utódja, a PirelliCSE végezte, amely 2002 májusától kezdődően beolvadt kizárólagos tulajdonosába, a Pirelli S.p.A.-ba.

¹⁹ A Pirelli SpA 2003. augusztus 4-től kezdődően Pirelli & C. S.p.A.-ként folytatta a tevékenységét.

²⁰ A Bizottság határozata, AT. 39610. sz. ügy (Erősáramú kábelek), C(2014) 2139. final, 730–731. bekezdés.

²¹ A Bíróság 2020. június 28-i ítélete a C-611/18 P. számú ügyben, ECLI: EU: T: 2018: 450, 7. bekezdés.

²² A Bizottság határozata, AT. 39610. sz. ügy (Erősáramú kábelek), C(2014) 2139. final és a Bizottság határozatának összefoglalója 2014/C 319/06, CELEX: 52014XC0917(01).

²³ A Pirelli 2014. június 17-én benyújtott keresete a T-455/14. sz. ügyben, HL C 261., 2014. 8. 11., 42–43.

²⁴ ECLI: EU: T: 2018: 450.

²⁵ Ibid., 12. bekezdés.

hivatkozott,²⁶ melyek vonatkozásában a meghatározó befolyás gyakorlásának vélelme (PLP) emelendő ki, amellyel kapcsolatban a felperes a Bizottságot bírálva egyrészt arra hivatkozott, hogy a határozatának meghozatala során nem mérlegelte a Pirelli és a Prysmian között fennálló sajátos viszonyt, másrészt pedig arra, hogy nem tudta kellő érvekkel alátámasztani a Prysmian felelőssége Pirellire történő kiterjesztésének megalapozottságát,²⁷ megsértve ezzel az arányosság elvét.²⁸ A Pirelli magát mint konglomerátum típusú holdingtársaság jellemezte, amely – mivel több mint 100 különböző, különálló kereskedelmi szektorokban működő olyan társaságot irányít – vezetőjének tevékenysége kereskedelmi üzletpolitikától mentesen, kizárólag technikai és pénzügyi irányítási aspektusokra korlátozódott. Továbbá arra hivatkozott, hogy a leányvállalat értékesítése az eljárásban a Bizottság álláspontjának támogatása végett beavatkozóként megjelenő PrysmianCS kartellben való részvételére csupán minimális hatással volt, utalva ezzel arra, hogy ez utóbbi vállalat teljes autonómiát élvezett.²⁹ A bírság kiszabása kapcsán a felperes azt állította, hogy a Bizottság figyelmen kívül hagyta az eltérő mértékű felelősséget, holott sortartási kedvezményt kellett volna alkalmaznia a Pirelli javára, ezzel megsértve az arányosság és az egyenlő bánásmód elvét.³⁰

A Törvényszék a hivatkozott jogalapokat megvizsgálva megállapította, hogy a megtámadott határozat (729)–(738) preambulumbekendéseiből kitűnik, hogy a felperes, a jogsértéssel érintett időszakban, a leányvállalata tőkéjének közel 100%-át birtokolta, amelyet egyébként az nem is vitatott, ami feltételezi, hogy a leányvállalat nem rendelkezett döntési szabadsággal, melynél fogva a Bizottságnak joga volt³¹ a meghatározó befolyás vélelmét alkalmazni, anélkül hogy egyéb bizonyítékot szolgáltatott volna.³²

A Törvényszék ezenkívül azt is leszögezte, hogy a felperes által vitatott bírság összege kapcsán a Bizottság nem követett el hibát azzal, hogy a tárgybeli jogsértésért fennálló felelősséget nem tulajdonította kizárólag a PrysmianCS-nek. Semmi sem utalt arra, hogy a felperes mint anyavállalat felelőssége csekélyebb lett volna, mint a beavatkozóé, amelyből következően – ahogyan azt a *bírságok megállapításáról szóló 2006. évi iránymutatás* („iránymutatás”) 27. és 37. pontja is megerősíti – a Bizottság nem volt köteles a felperessel szembeni bírság összegét a követelésének megfelelően módosítani. Továbbá a bírság megfizetésére való kötelezés nem volt ellentétes az egyenlő bánásmód elvével, mivel nem volt elfogadható az az állítás, hogy az EUMSZ 101. cikk értelmében az ugyanazon társasághoz tartozó vállalkozások nem tartoznak azonos felelősséggel az egymás vagy egy másik tag által elkövetett uniós versenyjog megsértése miatt.

A felperes azon kérelmét illetően, hogy a felperest támogató beavatkozó Prysmiannak a T-475/14. sz. ügyben³³ ugyanazon bizottsági határozat megtámadásával elért bírság csökkentése rá nézve is alkalmazandó legyen, a Törvényszék elutasította, jelezve, hogy a hivatkozott ügy alapjául szolgáló kereset szintén elutasításra került.³⁴

Mindezekre tekintettel a Törvényszék ítéletében a keresetet teljes egészében elutasította.

4. A Bírság előtti eljárás

A felperes 2018. szeptember 21-én fellebbezést nyújtott be az Európai Unió Bíróságához, amelyben a Törvényszék ítéletének hatályon kívül helyezését, valamint a megtámadott határozat rá vonatkozó részének a megsemmisítését kérte. Ezenkívül továbbra is fenntartotta a sortartási kedvezmény rá való alkalmazására

²⁶ A Pirelli 2014. június 17-én benyújtott keresete a T-455/14. sz. ügyben, HL C 261., 2014. 8. 11.

²⁷ A felperes szerint a döntő befolyás vélelmét 2 cél vezérelte: a bírság tényleges megfizetésének a jobb garantálása és az elrettentés céljából magasabb összegű bírság kiszabása.

²⁸ EUSZ 5. cikk (4) bekezdése szerinti elv, forrás: a Pirelli 2014. június 17-én benyújtott keresete a T-455/14. sz. ügyben, HL C 261., 2014. 8. 11., 3–4. bekezdés.

²⁹ A Törvényszék 2018. július 12-ei ítélete a T-455/14. sz. ügyben, ECLI: EU: T: 2018: 450, 94. bekezdés.

³⁰ Pirelli 2014. június 17-én benyújtott keresete a T-455/14. sz. ügyben, HL C 261., 2014.8.11., 5. bekezdés.

³¹ Ilyen esetben elegendő a vélelem teljesüléséhez, ha a Bizottság az anyavállalatnak a leányvállalatában közvetlenül vagy közvetve fennálló kizárólagos vagy közel kizárólagos tőkerészesedés meglétét bizonyítja. A Bíróság 2017. január 26-i ítélete a C625/13.P. számú ügyben, ECLI:EU:C:2017:52, 147. bekezdés.

³² ECLI: EU: T: 2018: 450, 97. bekezdés.

³³ ECLI: EU: T: 2018: 448.

³⁴ ECLI: EU: T: 2018: 450, 158. bekezdés.

irányuló kérelmét, és kérte a Bíróságot, hogy csökkentse a PrysmianCS-szel egyetemlegesen kiszabott bírság összegét, amennyiben a Bíróság helyt ad az utóbbi beavatkozó fél által az Európai Unió Törvényszékének a T-475/14. sz. ügyben³⁵ hozott ítéletével szemben benyújtott fellebbezésnek.

4.1. A felperes jogi érvelése

A fellebbezés során a Pirelli négy jogalapra hivatkozott állításainak alátámasztására.

Az első jogalap

Az indokolási kötelezettség megsértésére vonatkozó első jogalap során a fellebbező arra hivatkozott, hogy a Törvényszék nem nyújtott kellő indokolást a Pirelli által tett azon panaszokat illetően, hogy a Bizottság tévesen utasította el a meghatározó befolyás vélelmének megdöntésére irányuló felperesi érveket. A Pirelli szerint a megtámadott határozat meghozatala során a Bizottság nem vizsgálta meg azon ténybeli és jogi elemek egyikét sem, amelyekre a felperes a PirelliCS és a PirelliCSE által, a jogsértés időpontjában, gyakorolt autonómia fennállásának bizonyítása érdekében hivatkozott.

A fellebbező szerint a Törvényszék hibázott, amikor helyben hagyta azt a határozati döntést, amely elutasította a fellebbező arra vonatkozó érvelését, miszerint a PirelliCS-re és a PirelliCSE-re gyakorolt döntő befolyás hiányának bizonyítéka abból a tényből fakadt, hogy az utóbbinak a Goldman Sachs részére történő eladása után az a vállalat, amely később PrysmianCS lett, továbbra is részt vett a kartellben.³⁶

A második jogalap

A fellebbező a megtámadott ítélet 66–75., 96–103. és 106–111. bekezdéseire hivatkozva azt állította, hogy a Törvényszék megsértette az Európai Unió Alapjogi Chartájának³⁷ 48. és 49. cikkét, vagyis az arányosság elvét.

A Törvényszék arra szorítkozott, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatára hivatkozzon,

amely szerint az anyavállalat vélelmezetten megállapított felelőssége nem büntetőjogi felelősség. Az anyavállalat és a meghatározó befolyása alatt álló leányvállalatok együttesen az uniós versenyjog értelmében egyetlen vállalkozást alkotnak, amely vállalkozásért felelősséggel tartoznak, és ha e vállalkozás az uniós versenyjogot megsérti, a vele egy gazdasági egységet alkotó vállalatok számára is kiváltja az egyetemleges felelősségüket. Az ilyen felelősségnek a meghatározó befolyás tényleges gyakorlásának vélelme alapján történő beszámítása az ártatlanság vélelmének elvével nem összeegyeztethető.

A fellebbező szerint a megtámadott ítélet figyelmen kívül hagyta a fellebbező érvelését, amely az anyavállalat felelőssége vélelmének ketős jellegén alapult, mivel azt feltételezte, hogy az anyavállalat nemcsak leányvállalatának kereskedelempolitikájára gyakorolt meghatározó befolyást, hanem az utóbbi kifejezett versenyellenes magatartására is. A vélelemnek ez a foka azonban nem teszi lehetővé az ellenbizonyítást, melynél fogva megdönthetetlen jelleget nyer. Ebből következik, hogy a Törvényszék megközelítése elfogadná a kimentést nem tűrő büntetőjogi felelősség és a helyettes felelősség fogalmát, valamint a bizonyítási teher abszolút és helyrehozhatatlan megfordítását.³⁸

A harmadik és negyedik jogalap

A megtámadott ítélet 117., 118., 124., 131. és 135. bekezdésére hivatkozó harmadik jogalapjával a fellebbező azt állította, hogy a Törvényszék megsértette az egyetemleges felelősség, az arányosság és az egyenlőség elvét, tekintettel arra, hogy megállapította a felperesnek a PrysmianCS-szel egyetemleges felelősségét a bírság megfizetése tárgyában, valamint azzal, hogy ítéletében elmulasztotta megindokolni a felperes által hivatkozott sortartási kedvezmény mellőzésének okát.

A fellebbező azt állította, hogy nem volt tudomása a szóban forgó jogsértésről, és felelősségének megállapítására kizárólag származékos és kiegészítő jelleggel, anyavállalat minőségében került sor, ennél fogva versenyellenes magatartása ke-

³⁵ A Törvényszék T-475/14. sz., Prysmian és Prysmian Cavi e Sistemi kontra Bizottság ügyben 2018. július 12-én hozott ítélete ellen a Prysmian SpA és a Prysmian Cavi e Sistemi Srl által 2018. szeptember 24-én benyújtott fellebbezés, ECLI:EU:T:2018:448.

³⁶ ECLI: EU: T: 2018: 450, 30. bekezdés.

³⁷ Az Európai Unió Alapjogi Chartája 2012/C 326/02.

³⁸ ECLI: EU: T: 2018: 450, 55–56. bekezdés.

vésbé súlyos, mint a leányvállalatáé, amely e jogsértés közvetlen elkövetője volt.

Azzal érvelt továbbá, hogy az egyetemleges felelősség mechanizmusának kettős célja az, hogy egyrészt garantálja a bírság beszedésének tényleges végrehajtását, másrészt hogy visszatartsa a vállalkozásokat a további versenyjogi jogsértés elkövetésétől. A jelen ügyben ezt a célt azonban nem sikerült elérni. Először is, a felperes egyetemleges felelőssége a PrysmianCS-re kiszabott bírság megfizetéséért arra készítette az utóbbit, amely egyébként fizetőképessé volt, hogy ezt a bírságot ne fizesse meg időben abban a reményben, hogy a felperes megteszi. Másrészt a felperesnek a bírság megfizetéséért való egyetemleges felelősségre vonása gyengíti egy ilyen szankció visszatartó erejét a jogsértés közvetlen elkövetője számára, tekintettel arra, hogy a Bizottság dönthet úgy, hogy nem folytatja a kiszabott bírság behajtását. A megtámadott határozat tehát meghaladta az EUMSZ 101. cikk által kitűzött jogszerű célok eléréséhez szükséges mértéket, megsértve az arányosság elvét.³⁹

Negyedik jogalapjában a fellebbező azt kifogásolta, hogy a Törvényszék tévesen utasította el a sortartási kedvezményre irányuló kérelmet, különösen mivel az 1/2003/EK rendelet⁴⁰ 31. cikke és az EUMSZ 261. cikke értelmében a Törvényszéknek nem csak a Bizottság által kiszabott bírság összegének megváltoztatására lett volna hatásköre, hanem a fizetési feltételek és a bírság megvitatása is.⁴¹

4.2. A Bíróság döntése és annak indokai

Első jogalap

Az indokolási kötelezettséggel kapcsolatos kérdésekre vonatkozó első jogalap során a fellebbező az indokolás hiányát a megtámadott ítélet 55., 57. és 59. bekezdésével kapcsolatban kifogásolta.

A Bíróság szerint fontos megjegyezni, hogy a megtámadott ítélet 55. bekezdését ugyanazon ítélet 54. bekezdésével együtt kell értelmezni, amely során a Törvényszék ítélezési gyakorlatra hivat-

kozva kimondta, hogy a Bizottságnak ugyan bizonyítani kell, hogy az előterjesztett elemek nem elegendők a vélelem megdöntésére, azonban ez nem jelenti azt, hogy köteles lenne minden egyes esetben külön megvitatni az érintett vállalatok által hivatkozott valamennyi elemet. A megtámadott ítélet 57. bekezdését illetően megállapításra került, hogy a fellebbező állításával ellentétben a Törvényszék egyértelműen kifejtette azt az okot, amely miatt úgy ítélte meg, hogy a Bizottság nem volt köteles választ adni a döntő befolyás tényleges gyakorlása vélelmének alkalmazására vonatkozó értékelés keretében. Az 59. bekezdés kapcsán a Törvényszék megállapította, hogy a megtámadott bizottsági határozat indokolása a fellebbező számára megfelelő magyarázatul szolgált arra nézve, hogy az általa felhozott érvek miért nem bizonyultak elegendőnek a leányvállalat autonómiájának bizonyítására.⁴²

A fentiekre figyelemmel a CJEU a fellebbezőnek a megtámadott ítélet indokolásának hiányára hivatkozó érveit azok megalapozatlansága miatt elutasította.⁴³

A második jogalap

A Bíróság álláspontja szerint kétségtelen, hogy a fellebbező azon érvei, amelyek jelen esetben a meghatározó befolyás tényleges gyakorlása vélelmének alkalmazhatatlanságára vonatkoznak, úgy tekinthetők, mint amelyek célja a Törvényszék által e tekintetben tett ténybeli értékelések megtámadása vagy a Bíróság felé intézett, a Törvényszék elé terjesztett tények újbóli értékelésére irányuló kérés, amely mint olyan elfogadhatatlan, ennél fogva el kell utasítani.

A döntő befolyás tényleges gyakorlásának vélelmével és a Charta 48. és 49. cikkében említett alapvető jogokkal való összeegyeztethetőség tekintetében figyelemmel kell lenni arra, hogy az uniós versenyjog, különös tekintettel az EUMSZ 101. cikkre, kiterjed a vállalkozások tevékenységeire, és hogy a „vállalkozás” fogalma minden gazdasági tevékenységet folytató szervezetet megjelöl, füg-

³⁹ A Bíróság 2020. június 28-i ítélete a C-611/18 P. számú ügyben, ECLI: EU: T: 2018: 450, 89–91. bekezdés.

⁴⁰ A Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet, HL L 1., 2003. 1. 4., 1–25.

⁴¹ ECLI: EU: T: 2018: 450, 104. bekezdés.

⁴² ECLI: EU: T: 2018: 450, 40. bekezdés.

⁴³ ECLI: EU: T: 2018: 450, 53. bekezdés.

getlenül e jogalany jogállásától és finanszírozási módjától.⁴⁴ A Bíróság megalapozott ítélezési gyakorlatából az következik, hogy a leányvállalat által elkövetett versenyjogi szabályok megsértése az anyavállalatnak tulajdonítható, különösen akkor, ha a leányvállalat, bár külön jogi személyiséggel rendelkezik, nem határoz meg önállóan piaci magatartást, hanem lényegében az anyavállalat által adott utasításokat alkalmazza, különös tekintettel a két jogi személy közötti gazdasági, szervezeti és jogi kapcsolatokra. Ilyen helyzetben az anyavállalat és leányvállalata ugyanazon gazdasági egység részét képezi, vagyis egyetlen vállalkozást alkot az EUMSZ 101. cikk értelmében. A Bíróság tisztázta, hogy amennyiben az anyavállalat közvetlenül vagy közvetve birtokolja a versenyszabályokat megsértő leányvállalatának teljes vagy csaknem teljes tőkéjét, valószínűsíthető, hogy az anyavállalat meghatározó befolyást gyakorol a leányvállalat magatartása felett. Ilyen körülmények között elegendő a meghatározó befolyás gyakorlásának megállapításához, ha a Bizottság bizonyítja, hogy a leányvállalat teljes vagy csaknem teljes tőkéje az anyavállalat birtokában van.⁴⁵ A vélelem sikertelen megdöntése azt jelenti, hogy az anyavállalat meghatározó befolyásának a leányvállalata feletti tényleges gyakorlása megállapítottnak tekinthető, és arra hatalmazza fel a Bizottságot, hogy megállapítsa az anyavállalat felelősségét a leányvállalata magatartásáért. Ezenkívül a Törvényszék helyesen jegyezte meg a megtámadott ítélet 74. pontjában, hogy a meghatározó befolyás vélelmének megdöntéséhez szükséges bizonyíték bemutatása ugyan nehéznek bizonyulhat, ez azonban önmagában nem jelenti azt, hogy a vélelem megdönthetetlen lenne, és ennél fogva ellentétes is az ártatlanság vélelme elvével.⁴⁶

A felperes egyik érve sem bizonyította, hogy a tárgybeli vélelem a jelen ügyben nem lett volna alkalmazható. A Bíróság tehát a második jogalapot is elutasította.

A harmadik és a negyedik jogalap

A harmadik jogalapot illetően a Bíróság álláspontja szerint mind a fellebbező, mind a

PrysmianCS felelőssége azon a tényen alapult, hogy ugyanazon gazdasági egység részei voltak, amely megsértette az uniós versenyjogot. Mivel a Pirelli tehát ugyanabban a jogi helyzetben van, mint a PrysmianCS, az egyenlő bánásmód elvének megsértésén alapuló érvelését el kell utasítani. A Bíróság továbbá megjegyezte, hogy az a tény, hogy a Bizottság nem köteles minden esetben megállapítani az anyavállalat felelősségét a leányvállalata által elkövetett jogsértés miatt, nem releváns. Sem a Törvényszék, sem a Bizottság nem vélte úgy, hogy ez az utóbbi jogi kötelessége lett volna.

A Törvényszék helyesen emelte ki, hogy a Bíróság ítélezési gyakorlatából nem következik, hogy az anyavállalat és leányvállalata közötti szolidaritás csak a leányvállalat fizetéseképtelenségének kockázata esetén lenne megállapítható. Valójában nem ez a bíróságok kiszabásának alapvető célja, hanem az érintett vállalkozások jogellenes cselekedeteinek büntetése, valamint elrettentése.

A felperes azon érve, miszerint a PrysmianCS-szel egyetemlegesen kiszabott bírság gyengíti a szankció visszatartó erejét, azon a téves előfeltevésen alapul, hogy a szankciónak ilyen esetben kizárólag a leányvállalatra kell összpontosítania. Amint az a Bíróság ítélezési gyakorlatából kitűnik, nincs elsőbbség a bírság Bizottság általi kiszabása tekintetében e társaságok egyikére vagy másikára.

A Törvényszék továbbá helyesen állapította meg a megtámadott ítélet 124. pontjában, hogy az iránymutatás nem írt elő semmiféle mérlegelési jogkört a szolidaritási mechanizmus tekintetében. Sőt, még ha azt is feltételeznénk, hogy az iránymutatás 27. és 37. pontja lehetővé teszi a Bizottság számára a bírság azon részének csökkentését a bírság azon részére vonatkozóan, amelyért az anyavállalatnak leányvállalatával együtt és egyetemlegesen felelnie kell, ez csupán lehetőség és nem kötelezettség.

Végül, ami a fellebbező azon érvét illeti, miszerint a megtámadott ítélet nem tartalmazott indokolást a sortartási kedvezmény elutasítására vonatkozóan, megjegyzendő, hogy a megtámadott ítélet 124. pontja ugyanezen ítélet 148. pontjá-

⁴⁴ Ebben a kérdésben a Bíróság egyrészt tisztázta, hogy a „vállalkozás” fogalmát úgy kell értelmezni, mint egy gazdasági egység megjelölését, még akkor is, ha jogi szempontból az utóbbi több természetes személyből áll, vagy másrészt, hogy amikor egy ilyen gazdasági egység megsérti a versenyszabályokat, a személyes felelősség elvének megfelelően köteles válaszolni e jogsértésre.

⁴⁵ ECLI: EU: T: 2018: 450, 68. bekezdés.

⁴⁶ ECLI: EU: T: 2018: 450, 72. bekezdés.

nak fényében értelmezendő, amely során a Törvényszék kimondta, hogy egy ilyen jellegű kedvezmény nem tartozik az 1/2003/EK rendelet 23. cikkének (2) bekezdése alapján a Bizottság jogkörébe.⁴⁷ Kétségtelen tehát, hogy a Bizottság szankcionáló hatásköre nem teszi lehetővé a bírságnak az egyes és az adósok mindegyikére vonatkozó részének meghatározását, tekintettel arra, hogy a jelen esetben nem több egyetemleges adóssal fennálló viszonyról van szó, hanem arról azt valamely társadósra kellene-e elsősorban alkalmaznia.⁴⁸

Következésképpen, mivel a fellebbező által a fellebbezése alátámasztására hivatkozott jogalapok egyike sem minősült elfogadhatónak, azt teljes egészében el kell utasítani.

A fellebbezés ilyen módon elutasításra került.

5. Záró gondolatok

Az ügy áttekintését követően megállapítható, hogy felperes Pirelli, a Törvényszék, illetőleg a Bíróság által hivatkozott érvek és megállapítások a leányvállalatok jogsértő magatartásáért fennálló felelősség valamennyi aspektusát körüljárták. Az ügyben hozott ítéletével a Bíróság minden bizonynyal megerősítette az eddig is uralkodó ítélkezési gyakorlatot, amely konzekvensen kitart amellett, hogy a meghatározó befolyás tényleges gyakorlása vélelmének sikeres alkalmazásához a Bizottság részéről elegendő azokat az elemeket kiemelni, amelyek alapján a vélelem megdöntésének sikertelensége biztosított.

A Bizottság maga is elismerte, hogy a vélelem megdöntésének sikeressége rendkívül ritka, valamint az anyavállalatokra háruló teher révén kérdésessé válik, hogy a megdöntésre vonatkozó lehetőség valóban nyitva áll-e.⁴⁹ Ilyen módon a

meghatározó befolyás vélelmének megdöntéséhez egy relatíve magas korlátot kell átugrani, amely az esetek többségében mind ez ideig nem bizonyult sikeres kimenetelűnek.⁵⁰

A leányvállalat magatartásáért való felelősség megdönthető véelme alkalmazásának képességét mutatja a Bíróságnak a közelmúltban a Goldman Sachs vs. Bizottság ügyben⁵¹ hozott ítélete, amely során megállapítást nyert, hogy az anyavállalat a birtokolt szavazati jogok alapján is képes volt a leányvállalat piaci magatartását meghatározni.⁵² A döntő befolyás megállapítása a vállalkozás részvényeihez kapcsolódó szavazatokat birtokló személyek azonosítása alapján bizonyos körülmények között nagyobb kihívást jelenthet, mint a részvényesek meghatározása, ez a fajta nehézség azonban nem jelent veszélyt a jogbiztonságra nézve. Érdekes lesz látni, hogy a leányvállalat tőkéjében való részesedés és/vagy a szavazati jogok mértékének mely kombinációja alapján fogja a Bíróság alkalmazni a vélelmet.

A vélelem megdönthetőségnek megugorhatatlannak tűnő akadályával szemben az érintett vállalatok az Emberi Jogok Európai Egyezményében (EJEE) foglalt emberi jogaik sérelmére is hivatkoztak, melyre példa egy holland vállalat, amely keresetet nyújtott be az Emberi Jogok Európai Bíróságához („EJEB”) arra hivatkozva, hogy a kérdéses vélelem sérti az EJEE 6. cikkét⁵³. A jogi lépés jelentőségét az adja, hogy az EUSZ 6. cikkének (3) bekezdése értelmében az EJEE-ben rögzített jogokat az EU általános jogelveinek kell tekinteni.⁵⁴ Izgalmas kérdést vethet fel tehát az is, hogy amennyiben megállapítást nyer az EJEE sérelme, annak lehetséges következménye lehet-e a két európai bíróság viszonyának komplikációja.

⁴⁷ ECLI: EU: T: 2018: 450, 102. bekezdés.

⁴⁸ Meg kell jegyezni, hogy az ilyen ítélkezési gyakorlat elfogadását szabályozó okok azt is kizárják, hogy a Bizottság a társadósok egyikének sortartási kedvezményt biztosítson, ugyanis egy ilyen kedvezmény azzal a következménnyel járna, hogy a Bizottság nem választhatná ki azt a felet, akitől a bírság megfizetését követelné, mi több, a felek maguk határozzák meg azt a hányadot, amelyet a bírságból viselnek.

⁴⁹ A Bizottság határozata, COMP/38.638 – BR/ESBR ügyben, OJ C 7, 12. 01. 2008, 397 bekezdés.

⁵⁰ A Bíróság 2017. április 27-i ítélete a C-516/15. P. sz. ügyben, ECLI:EU:C:2016:1004, A Bíróság 2011. március 29-i ítélete a C-201/09. P. és C-216/09. P. sz. egyesített ügyekben, ECLI:EU:C:2011:190.

⁵¹ A Bíróság C595/18. P. sz. ügyben 2021. január 27-én hozott ítélete, ECLI:EU:C:2021:73.

⁵² A meghatározó befolyás vélelmének fennállása megállapítást nyert azzal, hogy a felperes Goldman Sachs Group Inc. rendelkezett a Prysmian részvényeihez fűződő összes szavazati joggal. – A Bíróság C595/18. P. sz. ügyben 2021. január 27-én hozott ítélete, ECLI:EU:C:2021:73, 57. bekezdés.

⁵³ Marco BRONKERS, Anne VALLERY, ‘No Longer Presumed Guilty? The Impact of Fundamental Rights on Certain Dogmas of EU Competition Law’. World Competition 34, no. 4 (2011): 535–570., 548.

⁵⁴ EJEB, Ooms Avenhorn Holding B.V. and Others v. The Netherlands, appl. no. 41490/11.